N°. 42. Donderdag 19 October 1911. 11de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje	f 2.—
Bij contract reductie.	

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat*.

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, of zij die VERHUIZEN worden verzocht hiervan bericht te zenden aan den Administrateur, Verhulststraat 51, Den Haag.

Inhoud van dit nummer.

De Ingenieur in Nederl.-Indië. — Opleiding van Inlandsche onderwijzers in Nederland. — Hervorming van den strafrechtspraak in den Belg. Congo. — Een Huldiging. — Uit de O.I. Mail. — West-Indië. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van Vr. Koloniën. — Ingezonden. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Leestafels. — Mededeelingen.

De Ingenieur in Nederl.-Indië.

In het Technisch Studenten-Tijdschrift van Oct. 1911 wijdt L. van Gendt c. i. een uitvoerig artikel aan het onlangs door de Afd. Informatie-Bureau van Oost en West uitgegeven, en door den heer L. J. C. van Es geschreven boekje (zie annonce laatste pag. Koloniaal Weekblad), waaruit hij vol lof het een en ander aanhaalt. Schrijver eindigt met de woorden:

„Tot zooverre de brochure; ik hoop bij de lezers van voorgaande regelen den lust te hebben opgewekt, ze in haar geheel te lezen want werkelijk, zij is eene lezing en daarna ernstige overdenking meer dan waard.

Ik wil niet eindigen alvorens een woord van hulde te hebben gebracht aan de vereeniging „Oost en West", die een zoo overzichtelijk en leerzaam boekje heeft weten te doen samenstellen, en ik wensch haar van harte toe, dat zij er het beoogde doel, n.l. het verkrijgen van meerdere Delftsche Ingenieurs in Indië, mee mag bereiken."

In dezelfde aflevering van bovengenoemd tijdschrift, het officieel orgaan van de vakvereenigingen der studeerenden aan de Technische Hoogeschool te Delft, schrijft Sr. een artikel, getiteld: **Personeel voor den dienst van den Waterstaat in Nederl.-Indië,** waarin hij bespreekt het interview van een „hoofdingenieur der B. O. W., met verlof in een Geldersch dorpje" in het Alg. Hbl. van 7 Sept. j.l. en hetgeen door den heer Schaad werd beweerd in het Bouwkundig Weekblad van 9 September j.l. Sr. komt o.m. tot de volgende conclusie:

„Als dus de soort van werken (voor den Ingenieur bij den Waterstaat in N.-Indië), wat belangrijkheid betreft, niet behoeft ten achter te staan bij ander werk voor den Civiel-Ingenieur, vragen we ons af, of het dus niet de voorwaarden, waaronder dit werk verricht moet worden, het tekort aan ingenieurs verklaren moet. Want het klimaat, alhoewel geheel verschillend van het onze, heeft toch vroeger, zoomin als nu elders dan in Ned.-Ind. Regeeringsdienst, den Hollandschen ingenieur afgeschrikt. En al mag de heer Schaad in het „Bouwkundig Weekblad" van 9 Sept. 1911 het aanvangsalaris der adspirant-ingenieurs, groot f 250, voldoende vinden om de eenige reden, dat toch ook de pas aangekomen officieren niet meer genieten, dan kunnen wij daarom slechts zijn bescheidenheid bewonderen, maar ons niet van onze overtuiging afbrengen, dat iemand als ingenieur toch wel een bedrag mag verdienen, dat de f 400 nadert. Dus kan het voornemen, dat schijnt te bestaan, om het aanvangsalaris der asp.-ing. van f 250 op f 350 te brengen, en dat van de ing. van f 350 op f 400 per maand, slechts een stap in de goede richting genoemd worden. Want als eenige gegronde oorzaak voor de leemte in het corps der B. O. W.-ingenieurs blijft voor ons over, dat de salarieering niet gelijken tred heeft gehouden met de vooruitzichten, die de civ.-ing. elders heeft kunnen verkrijgen. Evenwel, bij 't aanvangsalaris blijft 't niet, want hoeveel jaren moet een B. O. W.-ingenieur wachten, vóór hij een goed inkomen heeft, en de vermeerdering van het aantal dienstjaren van 20 op 25, vóór men recht op vol pensioen heeft, maken de finantieele vooruitzichten ook niet gunstiger."

Opleiding van Inlandsche onderwijzers in Nederland.

A. In het Gouvernements-Besluit van 15 Februari 1886 nr. 7 (Stbld. 1886 nrs. 18—47) vinden wij de volgende bepalingen:

„III. Tot hulponderwijzers aan de Kweekschool tot vorming van Inlandsche onderwijzers zijn ook benoembaar Inlanders, die in het bezit zijn der akte van bekwaamheid als hulponderwijzer bij het Lager Onderwijs voor Europeanen en met hen gelijkgestelden (zij voeren den titel van Inlandsch hulponderwijzer van den 1en rang).

IV. Tot de betrekking van hulponderwijzer aan de kweekscholen voor de vorming van Inlandsche onderwijzers zijn verder benoembaar Inlanders, die het eindexamen van zulk een kweekschool met voldoenden uitslag hebben afgelegd en tevens in het bezit zijn van een bewijs, dat zij met gelijke uitkomst zich aan het beneden onder VI a—f omschreven examen in de Nederlandsche taal hebben onderworpen. (Zij voeren den titel van Inlandsch hulponderwijzer van den 2den rang).

V. Voor de opleiding der Inlandsche hulponderwijzers van den IIen rang worden de navolgende regelen gesteld:

a. De Gouverneur-Generaal bepaalt, enz.
b. De Directeur van O., E. en N. wijst, enz.
c. Als candidaat komen in aanmerking Inlanders, die het eindexamen eener Kweekschool hebben afgelegd, onverschillig of zij al dan niet reeds als onderwijzers zijn geplaatst, zoomede zij, die nog leerling aan de Kweekschool zijn.

Bij hunne keuze wordt gelet op ijver en aanleg en zooveel mogelijk op reeds verkregen kennis van de Nederlandsche taal.

Voor de opleiding van de onderwijzers van den IIen rang wordt volgens deze bepalingen geld beschikbaar gesteld: f 1800 tot f 2400 voor ieder candidaat. Sinds 22 jaar zijn deze bepalingen in onbruik geraakt."

B. Bij mijne lezing van 28 Maart 1911 in de Vereeniging „Moederland en Koloniën" gehouden, heb ik getracht de noodzakelijkheid aan te toonen der wederinvoering van bovengenoemde bepalingen en van wijzigingen in overeenstemming met deze bepalingen als volgt:

1. De cursus, die nu 6 jaar voor de tot den Ien en IIden rang op te leiden onderwijzers duurt, moet met één- of tweejarig voortgezet onderwijs worden verlengd, naar gelang van ontwikkeling, of:

2. Indien het Gouvernement niet direct afhankelijk wil zijn van de eventueel te stichten opleidingsinrichtingen voor a.s. Inlandsche onderwijzers in Indië zelf, dan zou ook een weg gevolgd kunnen worden, die, weliswaar niet zonder financieele offers van de zijde van het Gouvernement zou tot stand komen, maar waarvan de kosten toch ook na eenige jaren door de gevormde onderwijzers zouden kunnen worden terugbetaald.

Indien het Gouvernement een zeker bedrag als renteloos voorschot beschikbaar zou willen stellen, met het doel ieder jaar een beperkt aantal Inlanders in staat te stellen hunne studies tot onderwijzer aan een Nederl. Kweekschool te vervolgen en wel zoodanig, dat de geslaagde onderwijzers de verplichting op zich zouden nemen, na plaatsing als onderwijzers in Indië, het voorgeschoten geld geheel, doch in termijnen, terug te betalen, dan zouden stellig vele Inlandsche jongelui zich aanmelden, en vele verzoeken door Inlandsche onderwijzers worden gedaan om daarvoor in aanmerking te komen. In Nederland bestaat gelegenheid voor die opleiding op zeven Rijkskweekscholen.*)

Na overleg met de bevoegde autoriteiten in Ned.-Indië, zouden telken jare zeven Inlandsche onderwijzers naar Nederland kunnen worden uitgezonden, waarvan ieder een overtocht der IIe klasse krijgt à f 500. Bij aankomst in Nederland ontvangt ieder voor uitrusting een bedrag van f 100.—. De ondervinding wijst aan, dat zij onmiddellijk, zonder eenig examen, in de 3e klasse der kweekscholen geplaatst kunnen worden.

Gedurende twee jaar, hoogstens drie jaar, krijge ieder een jaarlijksch renteloos voorschot à f 600.—

Ieder ontvangt op die wijze eene totale som van f 1800.—, hoogstens f 2400.—

Na gunstigen uitslag van het examen worden zij teruggezonden naar Indië, op gelijken voet als de uitzending der Europeesche onderwijzers in het bezit van de onderwijzersakte (hulpakte) plaats heeft. Van hunne inkomsten worde elke maand een f 25.— gekort.

Ten einde de risico, in geval van overlijden, zooveel mogelijk te beperken, worde eene levensverzekering van f 2400.— gesloten.

Volgens dit stelsel is het geld binnen 8 jaar of na 6 jaar in dienst, en hoogstens binnen 11 jaar of na 8 jaar in dienst, terugbetaald.

C. In de concept-begrooting over 1912 leest men:

„Het onderwijs op de Gouvernementskweekschool voor de vorming van Inlandsche onderwijzers staat tegenwoordig op zoodanig peil, dat alleen onderwijzers met hoofdakte het naar den eisch kunnen geven. Feitelijk werden dan ook sedert jaren bij die inrichting (afgezien van de Inl. taal- en teekenonder-

*) Bovendien zijn er nog tal van particuliere inrichtingen.

wijzers) uitsluitend dergelijke leerkrachten benoemd, ofschoon de bepalingen toelaten er in den laagsten rang, dien van „hulponderwijzer", ook onderwijzers met hulpakte te benoemen. Het ligt in de bedoeling deze practijk reglementair te sanctioneeren, met dien verstande, dat Inlanders met hoofdakte op gelijken voet benoembaar zullen worden, als Europeanen met hoofdakte, waarmede moet logisch gepaard gaan afschaffing van de benoembaarheid tot „hulponderwijzer" bij eene kweekschool, d. i. van een z.g.n. Inlandsch hulponderwijzer van den 2en rang, dat zijn Inlanders, in het bezit der Europeesche hulpakte à fortiori van den z.g.n. Inlandsch-hulponderwijzer van den 2en rang, d. z. Inlanders in het bezit van Inlandsche Kweekschool-diploma's, die een aanvullend examen in de Nederlandsche taal met succes hebben afgelegd. (Vergl. art. 2 par. III sub i, en par. IV van het Gouvernementsbesluit in Ind. Stbl. 1886 nr. 47).

Mitsdien kan de, sedert vele jaren ongebruikt gebleken post voor opleiding van Inlandsch-hulponderwijzer van den 2en rang (art. 241 de begrooting van dit jaar) vervallen.

Het wordt nochtans wenschelijk geacht met een ander doel dan de evengemelde opleiding beoogde, en ook dus op andere wijze, voortgezette studie der Nederlandsche taal door opgeleid Inlandsch onderwijzend personeel te benaderen. Het laat zich namelijk aanzien, dat in een niet ver verwijderde toekomst aan het opkomend Inlandsch geslacht, op ruimer schaal dan thans noodig en mogelijk is, gelegenheid zal moeten worden gegeven, om een maatschappelijk bruikbare mate van kennis der Nederlandsche taal te verwerven. Aan dien eisch zal wegens personeele en financieele redenen alleen kunnen worden voldaan, wanneer het onderwijs in die taal voor een deel ook door Inlandsche leerkrachten zal kunnen worden gegeven. Ofschoon nu op de gouvernementskweekscholen, zooals die thans zijn ingericht, reeds een dergelijke mate van kennis onzer taal aan de leerlingen wordt bijgebracht, kan die in algemeenen zin niet voldoende worden geacht om de gediplomeerden van deze scholen in staat te stellen die taal als leervak aan anderen te onderwijzen. Wel mag gehoopt worden, dat die gediplomeerden daartoe in staat zullen blijken na een aanvullende studie in de Nederlandsche taal, welke men zich voorstelt in hoofdzaak als volgt te regelen:

Gediplomeerden van eene gouvernements- of daarmede gelijkstaande particuliere Inlandsche Kweekschool, welke zich voor die studie aanmelden, ten aanzien van wie wordt verwacht, dat de opleiding tot het beoogde doel zal leiden, worden in opleiding gegeven, aan een Europeeschen onderwijzer, die zich daarvoor beschikbaar stelt en er voor berekend wordt geacht.

Verwacht wordt, dat speciaal de bij de Inlandsche Lagere Scholen der 1ste klasse geplaatste leerkrachten zich zullen aanmelden voor opleiding van hun aan die scholen verbonden Inlandsche collega's. Bij denzelfden onderwijzer zullen tegelijkertijd niet meer dan 2 personen in opleiding mogen zijn. De opleiding zal in den regel 2 jaar duren en moeten geschieden met inachtneming van de wenken der inspecteerende ambtenaren van het Inlandsch onderwijs en als eindpaal hebben een examen, waarbij een gelijke kennis van de Nederlandsche taal zal worden geëischt als bij het examen voor de hulpakte wordt verlangd. Als belooning voor den opleider worde eene som van f 600, uit te betalen nadat de opgeleide in het examen is geslaagd, noodig en voldoende geacht.

Aan den in opleiding genomene zullen in de eerste plaats de voor de studie benoodigde boeken kosteloos zijn te verstrekken; voorts wordt het ter aanmoediging van de studie door gouvernementspersoneel wenschelijk en ook billijk geacht de in het examen geslaagde gouvernementsonderwijzers in het genot te stellen van een aanvangsbezoldiging, f 10 's maands meer bedragende dan de organiek aan elken rang verbondene. Wordt de opleiding in dien geest georganiseerd, dan valt voor 1912 slechts te rekenen op eene uitgave voor studieboeken, waarvoor ongetwijfeld met een bedrag van f 500 zal worden volstaan."

Deze beide laatste stelsels **B.** en **C.** geven aanleiding tot de opmerkingen:

1. dat de met die opleiding belaste Europeesche onderwijzers niet gaarne zullen werken, zonder dat zij van behoorlijke belooning verzekerd zijn;
2. dat de candidaten dit geld zouden moeten voorschieten, hetgeen zij niet hebben;
3. dat de bovengenoemde Europeesche onderwijzers, bij overplaatsing of bij verlof naar Nederland, wegens ziekte of langdurigen dienst, niets zullen krijgen voor hunne moeite;
4. dat die opleiding niet naar den eisch des tijds is, m. a. w., dat de candidaten geen volledige ontwikkeling zullen hebben op onderwijsgebied;
5. dat het bedrag: f 600 + f 100 + f 240 = f 940 weggegooid geld zal zijn;
6. dat de Europeesche onderwijzers, in geval van overlijden van de c a n d i d a t e n niets zullen krijgen voor hunne moeite, en
7. dat er niet genoeg onderwijzers zijn, die opgeleid moeten worden.

Bij het stelsel B valt echter te constateeren:

1. dat er veel onderwijzers zijn, die aanleg hebben voor verdere studie in Nederland, en g e e n a a n m o e d i g i n g noodig zullen hebben.
2. dat het gouvernement geen cent schade lijdt;
3. dat het gouvernement, na een tiental jaren, meer dan genoeg onderwijzers zal hebben, zoodat het onderwijs overal verbeterd en uitgebreid kan worden;
4. dat een fonds langzamerhand kan gesticht worden, zoodat na 50—60 jaar geen geld van de Regeering meer behoeft gevraagd te worden.

In dien geest spreekt ook Mr. C. Th. van Deventer in de jongste aanteekeningen op de Indische begrooting van N.-I. voor het jaar 1912, uitgegeven door de Ver. Moederland en Koloniën, waar op blz. 116 gezegd wordt:

„Is het aan te nemen, dat zoo gemakkelijk, immers tusschen de gewone werkzaamheden door, en voor zoo'n schijntje geld, eerste-rangs taalonderwijzers (want die en geen andere moeten wij hebben) kunnen worden gevormd? Neen, wil men iets g o e d s tot stand brengen, dat men dan de Inlanders, die aan de kweekscholen blijk geven van meer dan gewonen taalaanleg, gelegenheid schenke, zich gedurende een bepaalden tijd geheel te wijden aan de studie van het Nederlandsch; dat men er dan ook niet tegen opzie, de allerbesten een studietijd in Nederland te laten doorbrengen, ten einde hen geheel van den geest der Nederlandsche taal te doordringen. Later, wanneer zich een ruimere kring van zuiver Nederlandsch sprekende Inlanders gevormd heeft, zal wellicht op gemakkelijker wijze in de behoefte aan Inlandsche taalonderwijzers kunnen worden voorzien. Nu wij voor het feit staan, dat in dit opzicht nog alles moet worden voorbereid, kunnen wij niet voorzichtig en degelijk genoeg handelen. Het gaat hier niet alleen om de toekomst der inlandsche samenleving, het gaat ook om de toekomst van het Nederlandsch als beschavingstaal in het Verre Oosten."

Hoe groot het verlangen mijner landgenooten is naar meerdere ontwikkeling en in verband daarmede naar kennis van de Nederlandsche taal, moge blijken uit de volgende aanteekening, door mij overgenomen uit het Kol. Verslag 1911:

„De hoofden en Inl. ambtenaren van Angkola, Mandailing, Natal, Sibolga en Batang Toroe-districten en in enkele gedeelten der afd. Bataklanden getroosten zich groote offers voor de opvoeding van hunne zonen. Op een door de Rijnsche zending te Taroetong opgerichte school zal, ter tegemoetkoming aan den drang der hoofden, ook les gegeven worden in de Ned. taal, terwijl voor de oprichting van eene dergelijke school te Padang Sidimpoean stappen worden gedaan."

R. Soetan Casajangan S. P.

Hervorming van de strafrechtspraak in den Belgischen Congo.

Ter bespreking ontvingen wij een aan bovenstaand onderwerp gewijd geschrift *) van de „Groupe d'études coloniales", deel uitmakende van het bekende Sociologisch Instituut Solvay te Brussel. Behalve een overzicht en kritiek van den bestaanden toestand bevat de brochure een, door de heeren Speijer en Gohr opgesteld voor-ontwerp van een hervormde organisatie met toelichting, benevens een opsomming (en bestrijding) van de daartegen ingebrachte bezwaren.

Voor de strafrechtspraak in eersten aanleg heeft men thans in de eerste plaats 7 „rechtbanken van 1e instantie", gevormd door één enkelen rechter, een ambtenaar van het Openbaar Ministerie (beiden gegradueerden) en een griffier, en bevoegd in alle zaken zoowel ten aanzien van Europeanen als Inlanders. In de meer afgelegen deelen van de ressorten dezer rechtbanken zijn bovendien landgerechten (tribunaux territoriaux) gevestigd: een bestuursambtenaar is hier rechter, het Openbaar Ministerie wordt in den regel, doch niet overal, uitgeoefend door een gegradueerde. Deze gerechten zijn ten aanzien van

*) La réorganisation de la justice répressive au Congo belge (overgedrukt uit het Juni-nummer van het Bulletin de la société belge d'études coloniales).

Inlanders onbeperkt bevoegd, ten aanzien van Europeanen slechts zoo tegen het feit hoogstens 5 jaar dwangarbeid (servitude pénale) bedreigd is. Eindelijk kunnen alle gegradueerde ambtenaren van het O. M., wanneer zij buiten den zetel van de genoemde gerechten vertoeven, vonnissen wegens feiten, waartegen niet meer dan 7 dagen dwangarbeid en 200 franken boete bedreigd is; wanneer het Inlanders geldt bovendien nog een aantal speciaal opgesomde feiten, strafbaar met hoogstens 5 jaar dwangarbeid.

Het in de praktijk tegen deze organisatie gebleken bezwaar vatten de samenstellers van het ontwerp samen in de woorden: congestie in de centra (waar de rechtbanken ook van de kleinste zaken kennisnemen en dus met werk overkropt zijn) en verlamming elders: in het binnenland komt de rechtspraak van de gegradueerde ambtenaren van het O. M. niet tot zijn recht, doordat zij daar slechts komen voor de instructie van belangrijke zaken en dan tijd noch gelegenheid hebben voor iets anders; de landgerechten, die met Openbaar Ministerie en griffier werken, missen ook door de belemmerende vorm-voorschriften het doel van snelle en krachtige repressie.

Het voor-ontwerp verdeelt de rechtspraak in eersten aanleg tusschen: politierechters (alle bestuursambtenaren, niet lager dan „chef de poste"), gegradueerde ambtenaren van het Openbaar Ministerie en gerechten van eerste instantie, samengesteld als de tegenwoordige.

Als overgangsmaatregel wordt de mogelijkheid opengelaten om, wanneer geen vakjurist beschikbaar is, bestuursambtenaren als rechter in laatstgenoemde gerechten te doen fungeeren. De politierechters kunnen aan Inlanders tot 10 franken boete en 15 dagen gevangenis, aan Europeanen enkel boete (tot fr. 50) opleggen, wegens een aantal speciaal op te noemen feiten. Niet het maximum der bedreigde straf beslist over zijn bevoegdheid, doch de vraag of hij het gepleegde feit, in verband met de omstandigheden, genoegzaam gestraft acht met een binnen de aangegeven grenzen vallende straf. Hij vonnist op summiere wijze, zonder Openbaar Ministerie of griffier, staat echter onder toezicht van de gegradueerde ambtenaren van het O. M., wat bij de bespreking tot de voor de hand liggende bedenking leidde, dat de verhouding tusschen administratieve en rechterlijke macht er niet beter op zal worden, vooral wanneer het jonge ambtenaren O. M. zijn, die wijziging brengen in-, of aanmerking maken op de vonnissen van veel oudere en volgens de préséance-regelen boven hen staande bestuurders.

De competentie der 2e categorie van rechters, d.i. de gegradueerde ambtenaren O. M., zal tot 6 maanden dwangarbeid voor blanken, tot 5 jaar voor Inlanders gaan en zich uitstrekken over alle feiten, met uitzondering van de zwaarste of moeilijkst te berechten misdrijven.

Deze laatsten komen voor de eerste instantie-gerechten; wanneer deze echter door bestuursambtenaren worden ingenomen is de berechting van blanken wegens met meer dan 5 jaar strafbare feiten buitengesloten, evenals de aan de gewone eerste instantiegerechten overigens opgedragen rechtspraak in hooger beroep van den lageren rechter.

Uit deze opsomming blijkt, dat weliswaar alle rechters zoowel over Europeanen als over Inlanders oordeelen, doch dat de bevoegdheid in den regel ten aanzien van de eersten binnen veel nauwer grenzen is beperkt dan voor de laatsten; iets wat de ontwerpers niet belet, met zekeren nadruk op den voorgrond te stellen, dat er geen sprake mag zijn van tweeërlei rechtspraak, naar gelang de beklaagde Europeaan of Inlander is. Dat zou h. i. de „zedelijke en beschavende werking vernietigen, die uitgaat van het begrip der éénheid en gelijkheid van de Justitie." Dit kleine trekje is wel opmerkelijk, meer nog uit Nederlandsch, dan uit koloniaal oogpunt. Hoezeer de leidende kringen van het Belgische volk verfranscht zijn blijkt uit alles wat er op koloniaal gebied in België geschreven wordt; men moge ijverig studie maken van de Engelsche praktijk (het hier besproken ontwerp geeft er mede blijk van), de denkbeelden en hun uitdrukking worden beheerscht door de Fransche koloniale literatuur. Aan de Nederlandsche denkt men zelden. Maar het Vlaamsche bloed kruipt waar 't niet gaan kan: de voorgestelde organisatie houdt nauwkeurig rekening met de werkelijkheid. Vlaamsch réalisme, omhangen met een sierlijken, maar slecht passenden Franschen mantel.

Niet enkel de vraag van eenheid of verscheidenheid in de organisatie, ook alle andere, ons zoo gemeenzame vraagstukken van koloniale rechtspraak kwamen voor de ontwerpers en bij de debatten ter sprake; noemen wij enkel nog maar de vereeniging van administratieve en rechterlijke functiën. Geheele scheiding is vooralsnog door de omstandigheden uitgesloten, doch hoever men met het toelaten van de samenvoeging moet gaan, daarover loopen, als overal, de meeningen sterk uiteen. De argumenten van weerszijden zijn overbekend, wij zullen ze niet herhalen. Slechts de opmerking, dat het ontwerp, hoewel vrij belangrijke rechterlijke functiën aan de bestuurders toedenkende, geen blijk geeft van al te veel vertrouwen in de wijze waarop zij deze zullen vervullen en daarom de boven reeds vermelde maatregelen van toezicht opneemt, waartegen wel ernstige bedenking schijnt te maken.

Ten slotte zij nog vermeld, dat het ontwerp een betere regeling van het hooger beroep bevat en een voorziening geeft van cassatie. Deze laatste op te dragen aan een der Kamers van het Hof van Cassatie te Brussel, met opheffing van den thans bestaanden, eveneens te Brussel gevestigden „Conseil Supérieur", een zonderling samengestelde rechtbank: de rechters, die hun functie als bijbetrekking uitoefenen, worden gekozen uit „professeurs, avocats, publicistes etc." en de ontwerpers merken dan ook op dat de uitspraken dezer soms nauw bij politiek of handel betrokken personen, vaak weinig moreel gezag hebben.

De vorm van de niet meer dan 30 bladzijden tellende brochure is uiterst gelukkig; even kort als helder wordt het ontworpen stelsel in beginselen en bijzonderheden uiteengezet, waarna een zakelijke bespreking der aangevoerde bezwaren volgt.

E. M.

Een Huldiging.

In de lokalen der Afdeeling 's-Gravenhage van de Vereeniging Oost en West had Donderdagavond j.l. een eigenaardige plechtigheid plaats, n.l. de uitreiking van het diploma van het Eerelidmaatschap dier afdeeling aan Mevrouw M. Tersteeg—Pronk.

Daartoe hadden zich, behalve het Bestuur, tal van dames en heeren vereenigd.

Nadat de Voorzitter der Afdeeling, de heer Prakken, allen het welkom had toegeroepen, richtte hij het woord tot Mevrouw Tersteeg. In goed gekozen woorden bracht hij haar hulde voor alles, wat zij van af de oprichting der Vereeniging gedurende een tijdvak van elf jaren had gedaan, niet alleen door steeds een ijverig bestuurslid der afdeeling te zijn, doch ook door haar steun op finantieel gebied en niet het minst door haar artistieken smaak en hulp bij tentoonstellingen, enz. enz.

Spreker zeide, dat het Bestuur in de zoo juist gehouden vergadering hem nog had verzocht het licht te doen vallen op het feit, dat alles, wat door de jubilaresse was verricht tot de vermeerdering van kennis en den bloei onzer Koloniën, des te meer waardeering verdiende, omdat Mevrouw M. Tersteeg-Pronk was... een echte Totok; n.l. een europeesche dame, die nimmer in Indië geweest was. Tal van personen toch, die aan Insulinde geheel hun bestaan en succes in het maatschappelijk leven te danken hebben, toonen niet de minste belangstelling voor Indië, wanneer zij eenmaal in het vaderland zijn teruggekeerd.

Ten slotte verzocht de heer Prakken Mevrouw ten Bosch—Bosscher als diegene, die door hare verdiensten en liefde voor Oost en West de meest waardige onder hen allen was, om het diploma aan Mevrouw Tersteeg uit te reiken.

Diep geroerd bedankte Mevrouw Tersteeg voor de haar gebrachte hulde, doch meende niet onvermeld te moeten laten, dat zij in haar streven ten bate der Vereeniging krachtdadig was ter zijde gestaan op artistiek gebied door Mevrouw Zilcken—v. Baak, en overigens in alles door Mevrouw ten Bosch—Bosscher.

Hierop werd Mevrouw Tersteeg een bouquet aangeboden en bleef het gezelschap onder het gebruik van een glas eerewijn verder gezellig bijeen.

Het Eere-diploma stelt voor aan de eene zijde van het hoofd den Boro-Boedoer en de andere een West-Indisch landschap en in het midden een fraai Boedha-beeld, terwijl de omlijsting bestaat uit decoratieve teekeningen naar indische motieven.

Het geheel strekt den vervaardiger, den heer A. B. J. Mulder, bijzonder tot eer.

Een verbetering.

De heer J. F. H. Schultz van Vlissingen verzoekt ons te willen vermelden, dat de cijfers 22, 24 en 74, voorkomende in de alinea's 14 en 15 van het slot van zijn artikel, **„De instelling van een korps civiele gezaghebbers voor de Buitenbezittingen volgens de plannen tot reorganisatie van het bestuurswezen in Nederl.-Indië"**, opgenomen in Het Koloniaal Weekblad van 12 dezer, foutief zijn.

Ze behooren respectievelijk 19, 27 en 77 te zijn.

Uit de O.-I. Mail.

Omtrent het uitbreken der **pest in Madioen** schrijft de heer M. v a n G e u n s in het Soer. Hbl. van 12 September j.l. o.a.:

„Uit een medisch oogpunt is merkwaardig, dat van de gevallen in Kintjang Koelon waren 3 builenpest, 3 bloedpest, 1 huidpest.

De builenpest is algemeen bekend, doch van bloeden huidpest heeft men hier te lande nog nooit gehoord. Dr. Otten, de arts-bacterioloog, die tijdelijk te Madioen is geplaatst, liet mij een foto van den huidpestlijder zien: het eene oog van den patient was onherkenbaar. De bloedpest gaat niet, zooals de builenpest, gepaard met een zwelling van verschillende klieren.

Het zijn wel eigenaardige waarnemingen, die hier gedaan worden. De kennis van de geheimzinnige, nog altijd slecht gekende ziekte, speciaal in tropische landen, zal door de onderzoekingen op Java stellig zeer gebaat worden.

Om op de pesthaarden terug te komen, te hopen is het, dat de thans genomen maatregelen met succes bekroond zullen worden. Niemand mag de desa's verlaten, zonder van kleeren te hebben gewisseld; van overheidswege ligt voor ieder een nieuw pak gereed, dat moet worden teruggegeven, wanneer de afgelegde kleeren naar den eisch met sapocarbol gedesinfecteerd zijn. Er zijn een paar huisjes gebouwd voor de mannetjes en wijfjes. Elken dag verschijnt dr. Otten, vergezeld van een Nederlandsch sprekenden assistent-wedono, in de desa's om er den gezondheidstoestand na te gaan en de patienten te behandelen. Bij het in de dorpen ingestelde onderzoek heeft men de ervaring opgedaan, dat de banken (baleh baleh), waarop de desamenschen plegen te slapen, een schuilplaats bieden aan ratten en muizen, die huizen in de holle bamboes. Zelfs werden in die bamboes cadavers van pestratten gevonden! Het is duidelijk, dat op deze wijze de verspreiding der ziekte bepaald in de hand heeft gewerkt. Natuurlijk heeft men met die opmerkelijke ervaringen zijn voordeel gedaan. Overigens is het bekend, dat men ook elders met het gevaar der baleh baleh vertrouwd is geraakt.

Nog kreeg ik dezer dagen te Madioen iets bijzonders te zien: het door een cameralens opgenomen conterfeitsel van een pestrat, die herberg had verleend aan 35, zegge vijf en dertig vlooien! Op deze wijze wordt het verklaarbaar, waarom de bestrijding der pest zooveel voeten in de aarde heeft."

Het Indisch Ontwerp. Geneeskundige Dienst. Hierover schrijft Dr. H. Bervoets in de L o c o m o t i e f van 12 Sept. j.l. o.m.:

De Memorie van Toelichting vermeldt bij onderafdeeling 72 de volgende vijf onderwerpen, welke ik niet in dezelfde volgorde ga opnoemen als ze daar voorkomen, maar die ik rangschik naar maatstaf van belangrijkheid, welke dezen m. i. moet worden toegekend.

1. Verplegingsdienst voor Inlanders door Inlanders.
2. Hulpgeneeskundigen.
3. Krankzinnigen-verzorging.
4. Melaatschen-verzorging.
5. Chinine-verkoop.

1. Er wordt op aangedrongen om de sterkte en het tractement van het Inlandsch verplegingspersoneel beter te regelen, en vooral wenscht men dit personeel, alvorens het aan te stellen, een degelijke opleiding te geven. Als leermeesters worden aangewezen de doktoren, die aan het hoofd staan van openbare en particuliere ziekeninrichtingen. Het moet de meesten dezer toch wel eens wonderlijk te moede zijn, als ze na een les zich soms zullen overgeven aan mijmeringen over heden en verleden — een verleden van hoogstens 12 jaren oud — bedenken, hoe er toen niet alleen geen sprake was van verpleging der zieke Inlanders, maar geneeskundige hulp feitelijk alleen verkrijgbaar was voor publieke vrouwen en Inlanders, die op de een of andere wijze met de politie waren in aanraking gekomen; — en nu r e e d s maatregelen voor goede verpleging van alle zieken, die zich ter opname aanmelden!

Na zijne vroegere studie-ervaringen nagegaan te hebben, zegt schrijver.

Mij dunkt, Indië komt Parijs en Weenen en Holland snel achterna, wanneer nu openlijk door de Regeering erkend wordt, dat op de zalen der Inlandsche Ziekenhuizen geschoolde verplegers en verpleegsters behooren te zijn. Die erkenning is een kostelijk bezit, waaraan niets te kort wordt gedaan als de pogingen om ze te verwezenlijken in de eerstvolgende 10 jaren nog vrij onvoldoenden uitslag hebben, misschien wel mislukken grootendeels. Want de bezwaren, aan de opleiding verbonden, zijn reusachtig.

Daar is allereerst het bezwaar van de taal. Zal de landstaal gebruikt worden als voertuig bij het onderwijs? Dat is natuurlijk in het voordeel der leerlingen en zal hunne opleiding onbeschrijflijk veel ten goede komen. Maar zal de leermeester ook in die taal kunnen uitdrukken, wat hij zeggen moet en zeggen wil, en zoo ja, zal de examen-commissie, van wie verplegers en verpleegsters hunne getuigschriften ontvangen moeten, er ook tevreden mede zijn als ze geen Maleisch te hooren krijgt. Hoe het ook uitvalle, die taalquaestie vordert een geduchte inspanning van den leermeester, en niet iedereen zal ze onder de knie krijgen.

Dan is er 't bezwaar van 't Inlandsch karakter en van 't Inlandsch vooroordeel, dat bijkans even vast samenhangt met de geheele persoonlijkheid der leerlingen als hunne armen aan hun lichaam vast zitten.

Was het niet prof. Rosenstein, die bij zijn aftreden als hoogleeraar aan zijn leerlingen en oud-leerlingen de waarschuwing meende te moeten achterlaten, dat niet hun w e t e n, maar hun g e w e t e n voornaamlijk de waarde van hun arbeid zou bepalen? Is er iemand, die deze les overbodig acht voor Inlandsche verplegers en verpleegsters? Maar dan dient aan de ontwikkeling van het geweten, aan de vorming van het karakter buitengewone zorg besteed te worden. Nauwkeurigheid, verantwoordelijkheidsgevoel, volharding, waarheidszin, betrouwbaarheid, medelijden en zoo oneindig veel meer, zeker, 't is alles in voldoende mate bij te brengen, en slordigheid, zorgeloosheid, gemakzucht, onverschilligheid, 't is alles min of meer af te leeren, maar het wordt niet bereikt dan met zwaren arbeid van den leermeester, het vereischt een worstelen met de moeilijkheden, welke hij ontmoet, het vordert veel van zijn levenswijsheid, van zijn tijd, van zijn geduld, van zijn volharding.

En zal men, om eens een paar voorbeelden te noemen uit de praktijk ontleend, het ten slotte zoo ver brengen om er gerust op te kunnen zijn, dat de jonge geschoolde verpleegster haar patiënt, de zieke vrouw van het districtshoofd, die typhus heeft en alles vloeibaar moet nuttigen, geen ketan-rijst zal laten eten ondanks de bedreigingen van deze of de verwijten: waar ze toch wel opgevoed is om niet te weten, wat een meisje van eenvoudige afkomst tegenover een raden ajoe mag doen of laten. Of neem maar een heel gewone koelievrouw met een of andere inwendige ontsteking; grootste rust wordt voorgeschreven, maar de zieke blijft pijn, ernstigen pijn houden. Zou het Javaansche zustertje niet eens even „pidjetten", liefst met wat klapperolie; ze weet immers, hoe heilzaam dat werken kan, ze gelooft vast, dat het ook nu de zieke goed zou doen; even probeeren; de dokter hoeft er niets van te weten.

Een eeresaluut aan den collega, die zijn leerlingen aan deze en dergelijke verleidingen weerstand heeft leeren bieden en den band met verkeerde opvattingen, wat wij noemen Javaansch onverstand, heeft weten te verbreken.

En dan is er het bezwaar van het samenstellen van een goed dictaat of leerboek. Want men meene niet, dat er volstaan kan worden met een of ander Hollandsch leerboek over ziekenverpleging in een Inlandsche taal te laten vertalen. Het leerboek moet aanpassen aan het voorstellingsvermogen, aan de opvattingen van Inlanders, moet Inlandsch zijn in zijn wezen; en voorts moeten er tallooze zaken in aangeroerd worden, welke uitsluitend in aanmerking komen bij den zieken Inlander in zijn Inlandsche omgeving, en dient er in gewezen te worden op allerlei hulpmiddelen, welke hier met voordeel aangewend kunnen worden, doch in Holland uit den aard der zaak geen toepassing vinden.

Wie al eens beproefd heeft in deze richting iets te leveren, zal mij toegeven, dat hier een moeilijk te volbrengen taak ligt en de erkenning daarvan o.a. gevonden hebben in de gretigheid waarmede collega's van de vruchten van zijn arbeid gebruik wenschen te maken.

Onderwijs in den Kraton. — Men schrijft uit Djokja aan H e t B a t. N b l a d:

Nog steeds bestaat verdeeldheid onder de pangerans en andere prinsen van het Djokdjasche hof. Behalve dat het verschil in meening onder deze prinsen grond vindt in naijver, schijnen de moderne denkbeelden, die sommigen zijn toegedaan, anderen een doorn in het oog te zijn.

Men weet dat na lang aandringen van de regeering de sultan van plan was een school te bouwen voor zijn kinderen, op welke leerinrichting mede zouden worden toegelaten de kinderen van de hoogste pangerans. Om onbegrijpelijke redenen is van deze plannen niets gekomen. Daar echter zoowel regeering als de meer moderne kroonprins bleven

aandringen op onderwijs aan de kinderen van het hof, zag de oude conservatieve sultan zich ten langen leste genoodzaakt een onderwijzeres te engageeren. Deze dame geeft tegenwoordig de sultanskinderen les gedurende twee uren daags, terwijl ook Pangeran Poerbojo deze onderwijzeres heeft voor de onderrichting van zijn zoons en dochters. De kroonprins heeft zi'n kinderen bij een der onderwijzers der eerste school in de z.g.n. halven kost, d. i. gedurende den geheelen dag blijven zij in het huis van den onderwijzer, om 's middags weer naar den kraton te gaan. Pangeran Bei heeft ook een onderwijzeres voor zijn dochters. Van Pangeran Mangkoeboemi moet gezegd worden, dat hij in den laatsten tijd zeer vooruitstrevend is. Achtte hij het jaren geleden niet noodig zijn kinderen naar school te zenden, thans bekostigt hij zelf de leerkosten van zijn kleinkinderen, welke school gaan bij een bekend particulier onderwijzer op Djokja.

Pangeran Poeger heeft voor de onderrichting van zijn kinderen een onderwijzeres geëngageerd. Pangeran Boemi Noto doet tegenwoordig niets meer voor het onderwijs van zijn nakomelingen, terwijl zijn broer Soerio Poetro zijn dochters naar de kloosterschool en zi'n zoons naar de gouvernementsschool zendt.

Dan kan nog gezegd worden, dat bijna alle adellijke kinderen les ontvangen bij particuliere of gouvernements-onderwijzers.

Een groot verschil dus in den toestand van het onderwijs van den kraton van nu en tien jaar geleden.

WEST-INDIË.

SURINAME.

In de laatst ontvangen Surinaamsche bladen wordt een strijd gevoerd over de vraag of Katholieken al dan niet achtergesteld worden bij benoemingen van landsdienaren.

De Surinamer, het orgaan der Kath. Missie heeft de vraag geopperd en in bevestigenden zin beantwoord. Het blad heeft voor de Surinaamsche Katholieken „reveille geblazen” en men mag verwachten, dat een nagalm daarvan bij de aanstaande behandeling der Surinaamsche begrooting in de Staten-Generaal gehoord zal worden.

De andere Surinaamsche bladen bestrijden het betoog van De Surinamer.

Op de kwestie zelve zal hier niet worden ingegaan, maar een kleine plaats worde ingeruimd voor een eigenaardige uiteenzetting van Suriname, die een kijk geeft op de sociale verhoudingen in de kolonie. In het nummer van 12 September schrijft het blad n.l. in een artikel, getiteld „Geloof en betrekking”, o.m.:

„De kleeding — voornamelijk het geschoeid gaan of niet — bepaalt hier op scherpe wijze de maatschappelijke stand. Wie niet geschoeid gaat, behoort beslist — zonder uitzondering — tot de lagere volksklasse. Nu is het een feit, dat de Israëlitische geen, de Hervormde en Luthersche gemeenten heel enkele ongeschoeid gaande personen (zijn ze er werkelijk?) tellen onder hare lidmaten, terwijl dezulken de groote meerderheid uitmaken der Hernhuttersche en Roomsch-Katholieke gemeenten. Meer nog. Boschnegers en Indianen behooren uitsluitend tot de beide laatstgenoemde gemeenten, terwijl ook een groot aantal Chineezen en Br.-Indiërs, die bij de andere gemeenten niet te vinden zijn, — haar lidmaten-tal doet stijgen. Deze uiteenzetting bewijst voldoende hoe groot het percentage der niet-intellectueelen onder de bovenbedoelde gemeenten is.

De verhouding van het aantal intellectueelen — gemakshalve gebruiken wij het woord om niet in lange omschrijvingen te vervallen, maar stellen daarbij de voorwaarden om tot deze categorie gerekend te worden uiterst bescheiden, n.l. niet meer dan noodig is om een plaats van copiïst te vervullen — de verhouding dan van het aantal intellectueelen bij de Roomsche en Hernhuttersche gemeenten tot het ledental dier gemeenten is verre beneden dezelfde verhouding bij de andere gemeenten. Waar wij dit bij de Israëlitische, de Hervormde en de Luthersche op minstens 60% zouden durven stellen, zouden wij bij de Hernhuttersche, of de Roomsche gemeente niet wagen 't percentgetal 10 te noemen.

Dit zijn verhoudingen, die uit de geschiedenis van het land voortgevloeid zijn en die slechts langzaam te wijzigen zijn en ook verbeterd zullen worden, dank zij de inspanning dier gemeenten om hare lidmaten geestelijk te verheffen.”

***

Een ander kijkje op de Surinaamsche samenleving geeft de correspondent van de N. R. Ct. in een in het nummer van 3 October — Avondblad A — opgenomen brief „Om en bij het Koninginnefeest.” Daaruit dit aardige brokje:

„Het Koninginnefeest is bij uitstek geschikt om de kaleidoscopische bontheid van onze bevolking eens recht goed waar te nemen.

Behalve Engelsche en Inlandsche negers, creolen van uiteenloopende kleurschakeering en Europeanen, ziet men ook Javanen en Britsch-Indiërs, die bij deze gelegenheid niet achter blijven en in hun Zondagsche plunje verschijnen; de mannen zich meerendeels aanpassend aan onze broek en jas, de vrouwen steeds nog met iets van hare nationale kleederdracht: 't Javaantje in sarong en gekleurde zijden of wol-fluweelen nauw sluitend baadje, geschoeid, zonder slendang, maar met een snoezige dames-parasol in de hand, de Britsch-Indische in niet minder kleurigen rok, lijfje en grooten omslagdoek zwierig over hoofd en schouders geslagen. Een potsierlijken indruk maken enkele Br.-Indiërs, die trotsch rondstappen in een paar al te groote schoenen, waarboven de tot kniehoogte ontbloote spillebeenen steken; deze koelies hebben geen broek, doch den Britsch-Indischen lendendoek aan, die in twee plooien neervalt over de dijen. Wij komen ook wat Indianen en Boschnegers tegen, meest nog in een kleedij, die uw zedenpolitie de wenkbrauwen zou doen fronsen, een paar Cayenneesche schoonen, beschaafd gekleed, maar met een kunstig geknoopt doekje als hoofddeksel.

Het talrijkst zijn natuurlijk de Inlandsche en Engelsche negers, met hun stoffage van rondselende meiden, wier coquetterie een rit op den draaimolen of een potteke bier als doelwit heeft. De kinderen, met hun bekende neiging tot nadoen, volgen dit voorbeeld en vragen „omoe” om een „censie” (cent). „Omoe” (oom) en „tanta” (tante) vormen den aanspreekvorm dien het negerkind onderscheidenlijk bezigt tegenover een volwassen neger en negerin, hetzij bloedverwant of niet. Naar ik vermoed steekt de wortel van dit gebruik in den slaventijd, toen door de scherpe afscheiding tusschen blanken en slaven, in dezen een zeker solidariteitsgevoel ontwaakt is en zij zich als het ware als één groote familie zijn gaan beschouwen. Volwassen negers spreken elkander dan ook veelal aan met „mi ba” (broeder) en „mi sisa” (zuster) en de kinderen gevolgelijk als boven aangehaald. Ook in den burgerstand schijnt een flauwe weerschijn van dit gebruik voort te leven. Daar komt het n.l. wel eens voor, dat twee zeer goed met elkander bekende families de kinderen wederzijds tot oom- en tantezegger maken.”

***

In een kranige nota bespreekt de Kamer van Koophandel te Paramaribo de voorstellen tot bescherming van den handel, welke door eenige kooplieden te Paramaribo zijn ingediend en in Juni j.l. in een openbare vergadering aldaar nader toegelicht en besproken zijn.

„Een moedig stuk”, noemt De West deze nota. „Het gaat — aldus het blad — vierkant in tegen verschillende bestaande opvattingen en meeningen, die, naar het oordeel der Kamer, hebben post gevat zonder wetenschappelijken grondslag.”

De nota, die te omvangrijk is om hier te worden overgenomen, is o.a. te vinden in de N. R. Ct. van 3 October, Ochtendblad A en Avondblad A.

***

Onder het hoofd Een slecht cacaojaar publiceert De West van 15 September eenige cijfers, waaruit blijkt, dat het loopende jaar een slecht cacaojaar is. „Dit is te meer te betreuren, zegt het blad, omdat daardoor voor het eerst sedert het jaar 1904 de stijgende lijn in de cacaoproductie verbroken wordt.

Het jaar 1904 was het eerste jaar, waarin de productie, door den invloed der krullotenziekte, beneden twee millioen kilogram daalde. De daling in dat jaar was schrikbarend. Van 2,200,000 K.G. in 1903 daalde de uitvoer in 1904 tot 850,000 K.G.

Sedert klom de jaarlijksche productie vrij geleidelijk op, totdat in het afgeloopen jaar voor 't eerst weder de twee millioen kilogram overschreden werd. Dit laatste cijfer zegt echter nog niet heel veel, daar in normale jaren, vóór de krullotenziekte, de productie 3 à 4 millioen kilogram per jaar bedroeg.

De uitvoercijfers van af 1904 waren: 1904 854,034 K.G., 1905, 1,681,827 K.G., 1906 1,480,568 K.G., 1907 1,625,291 K.G., 1908 1,699,236 K.G., 1909 1,897,182 K.G., 1910 2,042,524 K.G.

Men ziet, een vrij geleidelijke stijging, tot ruim 2 millioen in het afgeloopen jaar.

Er is alle kans, dat de uitvoer dit jaar ver beneden twee millioen blijft. Hoewel men eenige maanden geleden vrij optimistische verwachtingen had van den napluk, zijn op dit oogenblik de verwachtingen niet groot meer.

Hier volgen eenige vergelijkende uitvoercijfers over de laatste drie jaren (in kilogrammen):

Januari—Juni 1911 1,166,159, Januari—Juni 1910 1,197,598, Januari—Juni 1909 1,417,922.

Juli 1911 210,444, Juli 1910 354,1270, Juli 1909 228,999.

Augustus 1911 31,271, Augustus 1910 165,384, Augustus 1909 95,334.

Januari—Augustus 1911 1.407.875, Januari—Augustus 1910 1,717,252, Jan.—Aug. 1909 1,742,256."

***

De Surinamer verneemt, dat de Compagnie des Mines d'Or van plan is een oppervlakte van 5000 H.A. te beplanten met rubber. Reeds dadelijk zou er een begin van uitvoering aan gegeven worden.

***

Naar Suriname van 19 September verneemt, bestaat de mogelijkheid, dat voor de bacoven-cultuur nog ongeveer een jaar, n.l. tot het tijdstip dat de plantages door vermeerderde productie de cultuur uit eigen middelen zullen kunnen voortzetten, steun door het Gouvernement zal verleend worden. In dien zin moet het advies van de Suriname-commissie luiden.

***

Onder het hoofd „Exodus voor geneesheeren", deelt De West van 22 September mede, dat sedert April 8 geneesheeren naar Europa en 2 naar Curaçao zijn vertrokken. Op 4 October zouden er weer 4 naar Europa vertrekken. Van de „nietambtelijke" geneesheeren stierven er in den loop van dit jaar 2, terwijl 1 om gezondheidsredenen naar Europa vertrok. En dan vervolgt het blad:

„Waar moet het heen?

Het aantal geneesheeren is beslist onvoldoende om in den ambtelijken dienst te voorzien, terwijl er ook geen overschot is van particuliere geneesheeren.

De meeste jongelieden, die hier zijn opgeleid tot geneesheer, vertrekken zoo spoedig mogelijk naar elders. Een gevolg van de zeer schriele bezoldiging in Suriname. Zoo is thans een toestand ontstaan, waarvan de verantwoordelijkheid het Bestuur zwaar moet drukken.

Dat is het gevolg van de kruideniers-politiek, die zich uit in beknibbeling op traktementen."

***

Den 13den September nam dr. Koch, als voorzitter van de commissie van toezicht op Groot Chatillon, afscheid van de verpleegden aldaar.

Voor de zieken was het weder een plechtige dag. Het hospitaal hadden zij keurig versierd, als een hulde aan dr. Koch. Namens allen sprak de verpleegde Harred het afscheidswoord, tevens een woord van dank voor het vele, wat dr. Koch voor Chatillon heeft gedaan.

Dr. Koch antwoordde, blijkbaar aangedaan, en beloofde de zieken niet te zullen vergeten. Hij eindigde met de vraag, of de verpleegden nog een wensch hadden, dien hij wellicht vóór zijn vertrek nog zou kunnen vervullen.

En nu kwam het schoonste moment van den dag: de verpleegden verklaarden niets te verlangen, zij waren dankbaar en voldaan. Heerlijker getuigenis van de zieken zelf kon men waarlijk niet wenschen.

De verpleegden werden allen door dr. Koch onthaald. (De West van 15 Sept.)

Ook van het Surinaamsche studentencorps, dat hem een souvenir aanbood, nam dr. Koch in een bijeenkomst een hartelijk afscheid, terwijl er uit de burgerij een comité gevormd is om hem een huldeblijk aan te bieden.

***

De Frankf. Ctg. verneemt uit Jokohama, dat men in Japan goede uitkomsten heeft verkregen bij de behandeling van melaatschen, door hen met een vergif uit de eieren van den kogelvisch (in het Japansch foegoe geheeten), het tetrod-toxine, in te spuiten. Het is zulk een zwaar vergif, dat men niet meer dan 1 centigram kan toedienen. Het middel moet ook gunstig werken bij acute zenuwziekten.

Alle leprozen-huizen hebben op last van hoogerhand tetrod-toxine ontvangen, om de proeven er mee voort te zetten. (N. R. Ct. v. 13 Oct.)

***

Voor de zooveelste maal maken de Surinaamsche bladen melding van menschen, die verdwenen zijn, zonder dat het gelukt hun spoor terug te vinden.

In de kolommen van dit Weekblad is meermalen, naar aanleiding van die berichten, de vraag geopperd, waarom men in Suriname niet eenige politiehonden aanschaft.

Het is te hopen, dat de Surinaamsche bladen en corps daarop zullen aandringen en blijven aandringen, totdat de politie dezen eenvoudigen maatregel neemt.

***

De minister van koloniën heeft mr. L. J. Rietberg, griffier der Provinciale Staten van Utrecht, ter beschikking gesteld van den gouverneur van Suriname, voor de vervulling van het ambt van gouvernementssecretaris dier kolonie. (Stct.)

***

Even worde hier melding gemaakt van de ontvangst door de redactie-commissie van dit weekblad van de volgende Curaçaosche couranten: Amigoe di Curaçao, Argus, De Curaçaosche Courant, de Vrijmoedige en de Wekker.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Zeeroof in de straat Madura. — In de Kol. Weekbladen van 13 April en 4 Mei 1911, Nos. 15 en 18, werd reeds melding gemaakt van de onveiligheid in de straat Madura. Die berichten kunnen thans worden aangevuld met de gunstige tijding uit Soemenep, voorkomende in de **Perniagaän** van 4 Juli 1911, No. 146, dat „Pak Tonon", een der voornaamste zeeroovers, die het district Manding onveilig maakte, en zonder aanzien des persoons zooveel mogelijk roofde en doodde, thans is neergeschoten.

De politie had hem reeds gedurende geruimen tijd geleden gezocht, ook was hij reeds tot twee malen toe door haar gevat, maar telkens wist hij zich door de vlucht te redden. Nadat de politie opnieuw bericht had gekregen, dat Pak Tonon zich in het gebergte ophield, trokken eenige barisans er op uit om hem op te sporen en, zoo mogelijk, te vatten.

De soldaten troffen hem onlangs op een hunner tochten aan, in een boom gevlucht. Toen hij, na gesommeerd te zijn om naar beneden te komen, aan dat bevel niet voldeed, werd hij neergeschoten en het lijk medegenomen.

Het opiumbedrijf in de Residentie Palembang. — In de **Perniagaän** van 5 Juli 1911, No. 47, is een schrijver, die zich S. S. teekent, niet best te spreken over de van bestuurswege voorgenomen invoering van de Opiumregie in de Residentie Palembang.

Het heeft er veel van, zegt hij, alsof al dat gepraat over afschaffing van opiumgebruik niet ernstig gemeend is, en alsof de Regeering, gelijk een ontrouw vader zijn kind desbewust op een dwaalweg wil leiden. De Regeering zoekt thans het noodige aantal Javaansche prijajis, die als ambtenaar bij den dienst van de Opiumregie in Palembang zullen optreden. Zij wil het opiumbedrijf op groote schaal aanvatten, vindt althans het navolgende personeel voor dezen dienst noodzakelijk: 10 assistent-collecteurs op *f* 100 per maand; 130 mantris eerste klas op *f* 50; 130 mantris tweede klas op *f* 40; 230 helpers eerste klas op *f* 25 en 230 helpers tweede klas op *f* 20 per maand. In het geheel dus 720 personen, die allen Inlanders zullen zijn.

Het aantal verkoopplaatsen zal 270 bedragen. De huur van ieder huis op *f* 15 per maand stellende, maakt dit met de bovengenoemde bezoldigingen een totaal-bedrag van *f* 27.100 per maand of jaarlijks eene uitgave van 3½ ton gouds.

Het algemeen beweren is, volgens schrijver, dat die uitgaven ruimschoots door de ontvangsten zullen worden gedekt, vooral nu de geheele landstreek voor de opium is opengesteld en de lieden, die vroeger van geen opiumgebruik wilden weten, er nu allicht toe zullen overgaan die goede gewoonte te laten varen.

Uitbreiding van het opiumbedrijf op het geheele eiland Sumatra zou nog meer geld in de Staatskas brengen, merkt schrijver op.

Moet deze handelwijze soms als bewijs gelden van de belangstelling en genegenheid van de regeering voor het Inlandsche volk?

Moet die opium dan Ned.-Indië vooruitbrengen? Waar hier doel en nut zoo lijnrecht tegenover elkander staan, verklaart de schrijver het optreden van de regeering niet te begrijpen.

Die uitbreiding van het opiumbedrijf in de residentie Palembang is een prachtig zaakje voor die Inlanders, die dolgraag ambtenaar willen zijn en verzot lijken op het dragen van den ambtenaarsknoop voorzien van de letter „W". Het schijnt, dat vooral de Javanen uit Midden-Java veel moeite doen om bij de opiumregie in Palembang geplaatst te worden, wanneer de regeering er toe kan besluiten de bezoldigingen voor Sumatra iets hooger te stellen dan voor Java.

Hen zal het natuurlijk goed gaan, maar de bevolking gaat met het gebruik van opium en den aankleve van dien te gronde, z. i. een zaak van veel hooger gewicht.

Door te praten over afschaffing van het opiumgebruik en in de werkelijkheid daaraan uitbreiding te geven, zal men nooit komen waar men wezen wil en zal de opiumduivel nimmer verdwijnen. Aldus besluit schrijver.

Het Inlandsch Onderwijs in Nederlandsch-Indië met betrekking tot de Indische Begrooting van het jaar 1912.

Volgens verschillende Maleische bladden hadden

de Inlandsche onderwijzers in Ned.-Indië algemeen verbetering van positie verwacht en er op gerekend dat op de Indische begrooting van het jaar 1912 voor dat doel gelden zouden zijn uitgetrokken. Dat dit niet is geschied, was voor hen eene groote teleurstelling. Nu koesteren zij de hoop, dat het jaar 1913 betere berichten zal brengen.

De **Djawa-Tengah** van 27 Juli j.l. no. 167, het Inlandsch onderwijs met betrekking tot de Indische begrooting van 1912 besprekende, is van meening, dat deze tak van dienst, behalve de vermeerdering van het aantal gemeente scholen, geen belangrijke veranderingen aanwijst. De Inspecteur zal in den vervolge door één Adjunct-inspecteur worden bijgestaan en een hoofdopziener met standplaats Batavia, zoomede 13 opzieners worden aangesteld. De lagere Inlandsche school tweede klas zal in hare organisatie eene wijziging ondergaan. Op die school worden thans toegelaten alle kinderen van Inlanders en daarmede gelijkgestelden. Op maatschappelijken stand wordt bij de toelating niet gelet. Rijk en arm, hoog en laag, begaafden en minder begaafden, allen zitten op de schoolbanken naast en door elkander. De gegoeden betalen *f* 0.50 schoolgeld per leerling en per maand en voor de minder gegoeden varieert die som van *f* 0.10 tot *f* 0.25. De onvermogenden ontvangen kosteloos onderricht.

Thans zal deze tweede klas-school in twee soorten worden verdeeld op den voet van schoolgeldverhooging. Het tegenwoordig tarief zal gelden voor de laagste categorie, waartoe de meeste Inlandsche scholen wel zullen moeten worden gerekend, terwijl het schoolgeld van de hoogste categorie voortaan zal bedragen van *f* 0.50 tot *f* 0.75 per leerling en per maand. De reductie, welke is toegestaan voor meerdere kinderen uit eenzelfde gezin, zal bovendien minder zijn voor de hoogste categorie scholen dan voor de lagere categorie.

De Directeur van O., E. en N. zal aanwijzen welke scholen tot de hoogste categorie zullen worden gerekend.

Behalve de betalende leerlingen zullen op de hoogste categoriescholen ook toegelaten worden onvermogenden van bijzonderen aanleg en stand.

De vraag, of men op die wijze bij het in het leven roepen van standverschil, het Javaansche volk beter vooruit zal brengen dan vroeger, meent P o l i t i c u s, de schrijver van het artikel, ontkennend te moeten beantwoorden. Gelijke ontwikkeling van allen stand stond nu eenmaal op den voorgrond, terwijl door de nieuwe regeling de arme bij den meer gegoeden Javaan ten achteren geraakt.

De schrijver meent dan ook, dat het beter zoude zijn, om het bedrag van het schoolgeld onaangeroerd te laten en zoo noodig een hoogere categorie tweede klas Inlandsche school in het leven te roepen met een leerplan gelijk aan dat van de eerste klas Inlandsche school, doch zonder het onderwijs in de Nederlandsche taal.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Geen staatsrechtelijke gelijkstelling meer tusschen Chineezen en Arabieren. — Langen tijd vóórdat de Portugeezen zich in Ned.-Indië nestelden, verlieten vele Chineezen en Arabieren reeds hun land met het doel in N.-Indië hun levensonderhoud te zoeken. Beide rassen hebben zich daarvoor groote ontberingen en vele ongerieflijkheden getroost, feiten die bij de beoordeeling van hunne karaktereigenschappen nimmer uit het oog mogen worden verloren. Zij zullen aan ieder onpartijdig beoordeelaar de overtuiging kunnen schenken, dat deze vreemde Oosterlingen evengoed als de Westerlingen, die over veel beter communicatiemiddelen beschikten, de noodige energie wisten te ontwikkelen. Zoowel de Chineezen als de Arabieren kwamen over het algemeen als geldelijk onvermogenden in Ned.-Indië. De Chinees was meer in het bijzonder een handelsman, timmerman of tuinier enz., die bij de uitoefening van deze behoorlijke bedrijven, ook door behoorlijke middelen zich zekeren maatschappelijken welstand trachtte te veroveren. Hij onthield zich daarbij van inmenging in de politieke aangelegenheden des lands en bemoeide zich nimmer met zaken van godsdienstigen aard van andere lieden, waarmede hij in aanraking kwam. In vele opzichten waren zij nijvere arbeiders en rustige staatsburgers. Hun optreden ten opzichte van den Inlander, kenmerkte zich niet door bedrog zegt R o n d o I r e n g in zijn artikel, voorkomende in de **Perniagaän** van 24 Juli 1911 no. 163, en die bewering bevestigt hij door er ondermeer op te wijzen, dat de Chinees in het tegenovergestelde geval niet alleen nimmer in de Inlandsche maatschappij zou zijn opgenomen, zooals het geval is geweest en ook thans nog is, doch ook dat hij het in Nederl.-Indië nimmer zoolang zou hebben uitgehouden.

Wel is waar bestaat bij de Chineezen de volksovertuiging dat men de plaats, waar het geld verdiend wordt en waar men welstand heeft verworven, nimmer moet verlaten, doch ook is het overeenkomstig de waarheid dat de Chinees zich steeds op uitstekende en gemakkelijke wijze wist aan te passen aan den Inlander en aan de Inlandsche toestanden en dat hij door den Inlander te begrijpen zich in hunne maatschappij gelukkig voelt.

Ten allen tijde heeft de Inlander gaarne de producten des lands aan den Chinees verkocht, was hij bereid als werknemer in hun dienst te treden, wetende dat die gepresenteerde diensten worden beloond door een welwillende bejegening van de zijde van den werkgever en dat op diens bijstand in moeilijke oogenblikken kon worden gerekend. Dit laatste is nu nog het geval en menig rijksdaalder van den Chinees komt terecht in de kas van hen, die er naar streven nuttig maatschappelijk werk te verrichten. De Chinees kan dit te gemakkelijker doen omdat met hem, in verband met de bovenvermelde volksovertuiging, het kapitaal in het land blijft en dit daaraan niet wordt onttrokken door verzendingen op groote schaal naar het moederland, zooals de andere vreemdelingen in Indië doen.

In tegenstelling met het doel van den Chinees, kwam de Arabier meer in het belang van de verspreiding van het Mohamedaansch geloof naar Nederlandsch-Indië. Eveneens bij aankomst van geldelijke middelen ontbloot, leefde hij door hulp van anderen en trachtte op die wijze in zijn levensonderhoud te voorzien. Met geleend geld werden eenige goederen gekocht en daarmede handel gedreven, lang niet altijd op correcte wijze. De Inlander was gewoonlijk het voorwerp zijner belangstelling, omdat deze, ook nog in den tegenwoordigen tijd, alles gelooft wat een Arabier zegt. Deze wekt hem op de godsdienstige plichten getrouw na te komen en de bedevaart naar Mekka te maken, waardoor zooveel kapitaal naar Arabië wordt overgebracht.

In vergelijking met vroeger zijn de toestanden wel verbeterd en treft men thans vele gegoede Arabische handelaren en vertrouwbare Arabieren in N.-Indië aan die zich correct gedragen, maar toch kan men niet anders zeggen dan dat zij over het algemeen zijn gebleven: personen die liever nemen dan geven.

Wijst een en ander er op, dat de Chinees dus een geheel ander element is in de Indische samenleving als een Arabier, daarbij komt nog dat deze laatste niet met zijn tijd weet mede te gaan. Hij begrijpt van de vakken, die op de Europeesche en Chineesche scholen worden onderwezen, niets. Hij voelt zich in zijne godsdienstige afzondering gelukkig, terwijl de Chinees reeds bij het bestuur, dank zij het onderwijs, in dienst treedt als kassier, klerk bij de Staatsspoorwegen, misschien ook wel bij de opiumregie ter Oostkust van Sumatra, enz.

De Chinees leeft derhalve onder geheel andere omstandigheden in Ned.-Indië als de Arabieren, en op grond daarvan is de schrijver van het artikel van meening, dat het tijdstip aangebroken is om de Chineezen een andere staatsrechtelijke positie te doen innemen en hen niet meer gelijk te stellen met de Arabieren, zooals op dit oogenblik nog het geval is.

Europeesche en Chineesche werkgevers ten opzichte hunner werknemers in Nederlandsch-Indië. Wanneer werkgevers, van welken landaard ook, eene werkovereenkomst aangaan of een soort van afspraak maken voor de levering van zekeren arbeid, dan rekenen eerstgenoemden, in ruil voor rechtvaardige bejegening en behartiging van belangen, op het plichtsbesef, de eerlijkheid en goede trouw van de laatsten. Althans, zoo moest het zijn, doch in de werkelijkheid zijn de toestanden eenigszins anders. Aldus merkt een schrijver, die zich **Bedil** noemt, in de **Perniagaän** van 25 Juli 1911, No. 164, op, en zegt, dat men zoo dikwijls hoort beweren, dat de Europeesche werkgevers hun ondergeschikt personeel zooveel humaner behandelen dan de Chineesche, doch volgens hetgeen hij zoo in het werkelijke groote leven waarneemt, is dit z. i. in het geheel niet het geval.

Wijlen de heer L i m B a n g B o e b i j o, die zoo menigmaal nuttige vereenigingen geldelijk steunde, droeg zijne ondergeschikten al een bijzonder goed hart toe en wist hunne belangen op uitstekende wijze te behartigen. Ook de heer T a n K i e L a m staat als een mild werkgever bekend, die hart heeft voor zijne ondergeschikten, zooals o.m. bleek, toen in het afgeloopen jaar de kosten van de ziekte en van de begrafenis van één zijner ondergeschikten voor zijne rekening werden genomen.

En op deze wijze handelen, verzekert schrijver, zoovele Chineesche t a u k e h s, die op weten te komen voor de belangen hunner ondergeschikten, in tegenstelling met de Europeesche chefs, die zoo dikwijls onverschillig zijn en zich niet kunnen indenken in het moeielijk bestaan van den ondergeschikten Chinees.

Zoo werd het gezin van een Chineesch schrijver, op één der kantoren te Batavia werkzaam en die reeds 20 jaren goed zijn dienst verrichtte, niettegenstaande verzoek om hulp, tijdens de ziekte van den employé, met leege handen weggestuurd.

Na een plaats gehad hebbenden diefstal op één der banken te Batavia, verlangde de Directie van één der onbemiddelde kassiers, die eveneens reeds 20 jaar in dienst was en steeds eerlijk was gebleven, het stellen van een reëelen borgtocht of de borgstelling van een huis ter waarde van minstens f 5000, welke de man verplicht werd binnen een bepaald tijdstip te voldoen.

Een ander kassier werd, niettegenstaande zijn tienjarigen diensttijd bij een Bank, na een ziekte van slechts twee weken, zonder eenige tegemoetkoming uit den dienst ontslagen.

De chef van de Internationale Crediet- en Handelsvereeniging te Rotterdam schijnt in deze een uitzondering te maken, door blijk te geven van groote gewaardeerde welwillendheid, toen hij de verplegings- en begrafeniskosten van één der employé's voor zijne rekening nam.

Het is in den tegenwoordigen tijd een moeilijke tijd voor den Chinees in Ned.-Indië, en daarom kan door hen niet genoeg worden geprezen het bestaan der Chineesche Vereeniging „Keng Kie Hwee", die den toestand in moeielijke gevallen nog weet te verlichten.

Van Vreemde Koloniën.

Rijstgebrek. In onze omgeving beginnen de klachten luide te worden over duurte van de levensmiddelen, ten gevolge van de langdurige droogte in den zomer. Hetzelfde gevaar, dat hier dreigt, teekent zich ook in andere deelen van de aarde, waardoor het er voor allen des te erger gaat uitzien, want in het te kort van de eene streek kan nu niet voorzien worden door overdaad van elders. Zooals bekend, heeft dit den Gouv.-Gener. van Nederlandsch-Indië er reeds toe geleid aan den uitvoer van rijst perk te stellen, want het liet zich aanzien, dat de in onze koloniën opgelegde rijst, uit winstbejag, tegen hoogen prijs naar 't Aziatische vasteland geleverd zou worden, waardoor de kans op gebrek voor onze onderdanen zich èn spoediger èn nijpender aankondigen zou.

Om een denkbeeld te geven van den toestand van het oogenblik in vreemde koloniën, halen wij eenige zinssneden uit de jongste mailberichten aan.

Een telegram van Saigon meldt, dat de Gouvern. van Indochina de uitvoer van rijst verboden heeft, uit vrees voor hongersnood.

Niettegenstaande medio September een voldoende hoeveelheid rijst van eerste kwaliteit in Singapore beschikbaar was bij verschillende handelaars, werden geen zaken daarmede gedaan door de ongehoorde prijzen tot 480 doll. per kojan, die gevraagd werden, dat is zoowat 200 % meer dan eenige weken te voren. Daar is aan toe te voegen, dat Siam weinig voorraad heeft, dat Rangoon zijn aangegane verbintenissen niet zal kunnen naleven, dat Hongkong en China zelf al gebrek gevoelen. Gelukkig zijn er eigenaars van kleine voorraden, die nog wat rijst aan schappelijker prijzen afstaan, omdat zij zelf geld noodig hebben. Ook de rijst van mindere kwaliteit te Singapore is duur en niet in groot aantal aanwezig.

Uit Penang berichten van ongeveer gelijken inhoud.

De Malay Planters Association heeft overwogen, welke maatregelen te nemen om tegemoet te komen aan de moeilijkheden, waarin de koelies zullen komen; zij besloot geen toeslag op de loonen, maar, naar de behoefte, uitkeering in natura te geven.

Japan zal al heel tevreden zijn, als 't in eigen vraag kan voorzien.

Loopt door dit alles de zoo lage toon van een spekulanten-geest, die de ellende wil opvoeren om er voordeel uit te trekken, tevens ligt daarin toch de hoop, dat of door de overheid, of door den drang der publieke opinie op eenige plaatsen een verbetering in den toestand kan komen, want dan zijn er hier en daar tenminste nog gevulde goedangs.

Marokko. De onderhandelingen, in Berlijn gevoerd, hebben tot een oplossing van het eerste deel der Fransch-Duitsche kwestie geleid. Hoewel de overeenkomst eerst geteekend zal worden, als alle paragrafen beklonken zijn, is het eerste artikel nu door de onderhandelaars geparafeerd; 't wordt daarmede als afgedaan beschouwd, onder voorbehoud van nadere goedkeuring van 't overige. Het is van belang ons de beteekenis der hoofdpunten van het nu vastgelegde, voor zoover dit als bekend mag worden aangenomen, voor den geest te stellen. Voorop staat de erkenning door Duitschl. van 'n toekomstig Fr. protectoraat over Marokko. Daarbij wordt, ten tweede gerekend op verzekering van de rechtspraak en van de rechtsbedeeling voor de inboorlingen protégés der verschillende mogendheden. Vervolgens zijn er voorzieningen om aan Duitschland gelijke economische voordeelen te verzekeren als Frankrijk heeft (het staat hiervoor in gelijke verhouding als de andere mogendheden, die het verdrag van Algeciras onderteekend hebben, en die niet achtergesteld zullen mogen worden). Eindelijk voorziet de nieuwe Fransch-Duitsche overeenkomst in de noodzakelijkheid om de goedkeuring der andere mede-onderteekenaars van Algeciras te krijgen. Daar Groot-Brittanië en Rusland geregeld op de hoogte van de onderhandelingen zijn gehouden, kan aangenomen worden, dat hun instemming verzekerd is.

Wat te doen overblijft, alvorens tot de eind-onderteekening te kunnen komen, betreft vooral een grensregeling van de Fransche en Duitsche invloedssferen in N. O.-Afrika. Gaat daarmede een afstand of ruil van Fr. gebied gepaard, dan vergt de overeenkomst de goedkeuring nog van de Fr. Kamer van afgevaardigden en den Senaat.

De Marokko-zaak is dus, al is een belangrijke schrede tot de oplossing gedaan, nog geenszins haar eind-afdoening nabij.

BRITSCHE KOLONIËN.

Arbeidskrachten in Australië. Terwijl de vraag om emigranten weer dringend uit Australië tot ons komt en aan flinke werkkrachten, zoo mannelijke als vrouwelijke, uit Europa en Amerika goede vooruitzichten worden geboden, treffen daarnaast verhalen van 't op schandelijke wijze omspringen met de inlandsche werkkrachten in de binnenlanden, waarheen de oorspronkelijke bewoners verdrongen zijn. Moet de behandeling van de Europeesche werklieden goed zijn, daar de werkgever vreest ze anders te verliezen, en spreekt de bestaande nood duidelijk uit de behoefte, die geschat wordt op een gewenschte emigratie van 250000 personen in 't jaar, het lot der zwarte oerbewoners is geen menschwaardig bestaan meer te noemen. Is de slavernij afgeschaft in de landen onder Britsche vlag, wat daar voortwoekert is erger dan de slavernij vaak is.

De N. R. Ct. van 11 dezer bevat hierover een correspondentie, die, in een voor 't onderwerp wellicht te luchtigen toon gesteld, overigens een goeden kijk op de daar heerschende toestanden geeft.

Een ongelukkige loopt, om wie weet welke behandeling, van zijn boerderij weg. Opgepikt 40 mijlen daar vandaan, wordt hij door den politieman, zonder verderen vorm van proces, aan een zwaren ketting geklonken, gedurende twee dagen en nachten op een mierennest vastgelegd. „'t Zal het zwarte zwijn goed doen", zeide de agent met een grijns; „hij is een der beste boys, die ze daar hebben en ik wil hem een lesje geven." Daarna ging hij naar zijn meester terug, die het lesgeven zou voortzetten!

Deze inboorlingen doen in 't Westen en Noorden 't meeste werk van ossendrijven tot huishouden toe en ontvangen, behalve kleeding, voedsel en tabak, in 't geheel geen belooning.

De Europeesche werklieden, die er komen, krijgen eenige vrouwen, de opzichter wijst hun die toe.

Heeft Engeland wel recht op schandelijke toestanden in de koloniën van andere landen te wijzen en te schimpen, als het dergelijke slavernij in zijn kroonkolonie laat voortrotten?

***

Lord Grey heeft Quebec verlaten, na zeven jaren Gouv.-Gener. van Canada geweest te zijn. De hertog van Connaught is er als zijn opvolger aangekomen. Als regel wordt de tijd voor het Gouv.-Gener.schap op 5 jaren gerekend. Tegen 't einde van den termijn werd deze eerst verlengd op dringend aanzoek van de Canadeesche regeering, een tweede uitstel van het vertrek kwam door de opdracht welke de aangewezen opvolger, de hertog van Connaught, ontving voor zijn zending naar Z.-Afrika. En toen de bestuurswisseling daarna weer geregeld was, moesten de tusschentijdsche algemeene verkiezingen uitgeschreven worden, in welk tijdperk de overgang van het Gouv. Gener.schap in menig opzicht ongelegen ware gekomen. Daar Lord Grey zich geheel vereenzelvigd had met de inzichten van Laurier, valt zijn heen gaan na de overwinning der oppositie, onder Borden, nu op een gunstig oogenblik. Bij den nieuwen toestand, het nieuwe ministerie, een nieuwe landvoogd.

***

Zuid-Afrika. Sedert lang is gewezen op het onvoldoende van de spoorwegen in Natal voor het vervoer der handels- en landbouwartikelen. De kamer van koophandel te Durban heeft zich nu met voorstellen tot de regeering gewend. In het afgeloopen jaar werden 55000 ton vervoerd, tegen 32.000 ton in 1908. De steenkool heeft vier dagen

noodig om van de mijnen de hoofdstad te bereiken, orders moeten worden afgewezen bij gebrek aan transportmiddelen. De haven van Durban, die in bloei kon toenemen, gaat achteruit, ten bate van de Delagoabaai.

Het gemeentebestuur van Durban wil wel medewerken, het heeft besloten tot het aangaan van een leening van 200.000 pond sterling tegen 4 %, af te betalen in 5 jaren.

ITALIË in TRIPOLI.

Eerlijkheid vóór alles. In een ontboezeming over de verrassing en verontwaardiging van Turkije, wees Ahmed Riza, de voorzitter der Turksche Kamer op de allerhartelijkste ontvangst van den Turkschen kroonprins, nauwelijks twee maanden geleden, in Italië, waarbij de koning zelf hem uitgeleide deed tot het station en met een kus afscheid van hem nam. Ahmed Riza had mondeling en schriftelijk van den voorm. minister-presid. Luzatti plechtige verzekeringen gekregen, dat Italië geen oogmerken ten opzichte van de vermeestering van Tripoli had.

Eerlijkheid vóór alles. Als de bladen niet gefantaseerd hebben, is aan de bewoners van Tripoli, door generaal Caneva, de bevelhebber der expeditietroepen, een manifest uitgevaardigd dat de „goedertierenheid en barmhartigheid van Allah" aanroept, verder betoogt, dat de Italianen niet gekomen zijn om de bevolking van Tripoli te onderwerpen, maar om haar te bevrijden van het Turksch juk. Haar zal geen belasting worden opgelegd, waarvan de opbrengst buiten het land gaat. Daar de goddelijke voorzienigheid de Italianen naar Tripoli gevoerd heeft, zal ieder die de wet niet gehoorzaamt, in naam van recht en billijkheid, streng worden gestraft. Het besluit met een paar koranverzen, die den geloovigen gebieden hun weldoeners en beschermers lief te hebben!

INGEZONDEN.

Geachte Redactie,

Het ondervolgende uit het Alg. Handelsblad uitgeknipt, trok een paar dagen geleden mijn aandacht:

„De correspondent van de „Loc." te Ambarawa schreef:

Naar ik uit goede bron verneem, bestaan er grootsche plannen voor Ambarawa, waar 24 nieuwe officierswoningen zullen worden bijgebouwd in verband met het voornemen van het opperbestuur om de troepenmacht op de buitenbezittingen te vervangen door gewapende politiedienaren en de eerstgenoemden hier samen te trekken, te concentreeren tot één macht. Een geheel nieuw hospitaal zal er verder verrijzen op de plaats, waar nu de temporaire gebouwen staan. Over een niet al te langen tijd zal het verlaten Ambarawa derhalve weer herleven en in handel en vertier toenemen."

Bevat het bedoeld bericht waarheid, dan is het m. i. aan te bevelen, dat reeds hier in Holland tegen de uitvoering van het bedoelde plan worde geprotesteerd.

Want genoeg bekend is het toch zeker, dat Ambarawa door zijn ligging allesbehalve gezond is, en een vroeger legerbestuur dan ook het voor het leger gezond besluit nam, om het groote garnizoen van Ambarawa te dislocaliseeren.

Wordt uit een strategisch oogpunt een legering van een flink garnizoen voetvolk in die buurt noodig geoordeeld, dan is de vraag zeker geoorloofd, of Salatiga voor de gezondheid en de oefening van onze kostbare „mannetjes" niet meer voordeelen dan Ambarawa aanbiedt.

Mag ik mijn idee aan meer bevoegde oud-militairen, die met beide plaatsen bekend zijn, aanbevelen, ten einde het grootsche plan, dat natuurlijk veel geld zal kosten, zakelijk en voorzien van de noodige houtsnijdende argumenten, te bestrijden?

Dankend voor de verleende plaatsruimte,

Hoogachtend,

„Anak Merbaboe".

Oost= en West=Indisch Literatuur=overzicht.

Economische toestand van Zuid=Sumatra.

In het onlangs verschenen Verslag der Staatsspoorwegen in Nederlandsch-Indië over het jaar 1910 (Batavia, Landsdrukkerij), vindt men, in verband met den voorgenomen aanleg van spoorwegen in Zuid-Sumatra, eenige mededeelingen, betreffende den economischen toestand in die gewesten, waaraan we een en ander ontleenen.

Vooropstellende, dat uit den aard der zaak de toestanden in Zuid-Sumatra ten eenenmale uiteenloopen en een juist beeld van die toestanden niet anders dan door uitvoerige uiteenzettingen gegeven kan worden, waarvoor verwezen wordt naar het kort geleden uitgekomen speciale rapport van ingenieur Richter, wordt in het verslag op het navolgende de aandacht gevestigd.

Zuid-Sumatra, omvattende de residentiën Palembang, Benkoelen en Lampongsche districten, is bij eene oppervlakte van ruim 137.500 K.M.2 door niet meer dan ruim 1 millioen menschen bewoond. Ter vergelijking moge dienen, dat Java, bij een oppervlakte, welke 6.500 K.M.2 bedraagt, ruim 30 millioen inwoners telt. De voor den ontworpen spoorwegaanleg belangrijkste residentiën Palembang en de Lampongs hebben eene oppervlakte van resp. 84.700 en 27.600 K.M.2 met eene bevolking van 684.700 en 154.500 zielen. Deze bevolking, hoewel schaars over de geheele landstreek verdeeld, is over het algemeen welvarend te noemen, waar zij zich er niet toe bepaalt, niet meer te produceeren dan noodig is om aan allereerste levensbehoeften te voldoen. Van doorloopenden, ingespannen arbeid is echter — zooals bij de meeste natuurvolken — over het algemeen nog geen sprake.

Het voornaamste voedingsgewas is — evenals elders in den Indischen Archipel — rijst. In tegenstelling met Java is de ladangbouw, waarbij de velden om de 5 à 7 jaren worden beplant, overheerschend. Sawahbouw wordt nog in zeer geringe mate aangetroffen, al breidt ook de cultuur zich voortdurend uit. De weinig economische ladangbouw maakt, dat de bevolking een zeer groot areaal noodig heeft om in haar bestaansbehoeften te voorzien en daardoor dikwijls op onoordeelkundige wijze kostbare boschgedeelten worden vernield. Steeds luider doen zich dan ook stemmen hooren, ook van de zijde der Bestuursambtenaren, om aan dien roofbouw paal en perk te stellen.

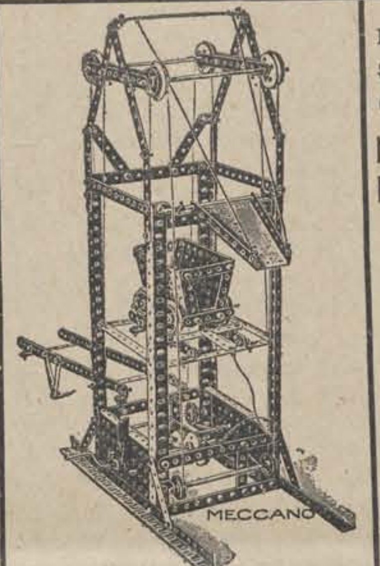
Behalve de cultuur van rijst is het verbouwen van nagenoeg alle producten, welke op Java worden geteeld, met succes mogelijk gebleken. In het zuidelijkste gedeelte der Lampongs wordt eene bloeiende pepercultuur aangetroffen, welke slechts wacht op verbetering der transportmiddelen om zich met kracht uit te breiden. Als bijzonderheid dient vermeld te worden, dat die cultuur grootendeels geschiedt door arbeiders uit het Bantamsche, zoodat reeds een jaarlijksche trek tusschen Java en Sumatra bestaat. Die trek zal het vraagstuk der werkkrachten, zoowel bij den spoorwegaanleg als bij verdere onteigeningen en cultures, zeer zeker in hooge mate ten goede komen. Een groot aantal aanvragen om woesten grond in erfpacht, welke gronden in hoofdzaak zijn bestemd voor de cultuur van rubber, wijst op de mogelijkheid om ook dat product met succes te verbouwen. De koffie, afkomstig van de hooglanden, heeft een goeden naam op de wereldmarkt en kan daardoor voor hooge prijzen van de hand worden gedaan. De katoencultuur was reeds van oudsher in het Palembangsche inheemsch. Verwacht mag worden, dat de maatregelen, van Gouvernementswege genomen om die cultuur te steunen, met vrucht zullen worden beloond. Overal waar een zekere tak van het landbouwersbedrijf op oordeelkundige wijze geëntameerd is geworden, is zulks in Zuid-Sumatra ook met succes bekroond, zooals verwacht mag worden van een land, dat in vruchtbaarheid zeker niet voor Java onderdoet.

Wat den mijnbouw aangaat, valt in de eerste plaats te wijzen op de petroleum-ontginningen der Bataafsche Petroleum-Maatschappij en verder op het winnen van kolen, hetwelk in de omstreken van Moeara Enim plaats heeft en waarvan het product ten verkoop naar Palembang wordt vervoerd. De aanwezigheid van verdere delfstoffen in ontginbare hoeveelheden kan als vaststaande worden aangenomen, al moge tot nu toe, met enkele uitzonderingen, nog niet tot exploratie en exploitatie op groote schaal zijn overgegaan.

De hiervoren in het kort genoemde cultures en industriën zijn voldoende om een beeld te geven, in welke richting de ontwikkeling van Zuid-Sumatra zal kunnen plaats hebben, wanneer slechts die landstreken uit den geïsoleerden toestand, waarin zij thans verkeeren, worden opgeheven, door het tot stand brengen van een behoorlijk transportmiddel. Reeds het bestaande transportstelsel heeft op onmiskenbare wijze zijnen stempel gedrukt op de vestiging der bevolking en op hunnen welvaart. Slechts daar waar, hetzij langs natuurlijke wegen als zee en rivier op- en afvoer mogelijk is, of waar gewone landwegen in de behoeften voorzien, hebben de tegenwoordige bewoners zich nedergelaten. De gebrekkige vorm der transportmiddelen belet hun echter dien bloei en die ontwikkeling te bereiken, welke mogelijk zijn. Te veel arbeidskrachten gaan nog verloren aan een kostbaar en tijdroovend vervoer.

Pionierswerk in Nieuw=Guinea.

No. 25 van „Pintoe Pernigaän", het Maleische maandblad voor handel, nijverheid, landbouw en mijnwezen, bevat onder bovenstaand opschrift het

begin van een geïllustreerd, in de Nederlandsche taal geschreven, artikel over hetgeen in de laatste jaren is verricht in dat gedeelte van Nederlandsch-Indië. Wij hopen er later op terug te komen.

Het Tijdschrift.

Eenige weken geleden deelden wij, aan de hand van de Locomotief, mede, dat in Indië, door den heer E. F. E. Douwes Dekker, een nieuw periodiek was opgericht. Thans bereikte ons het eerste nummer van dit veertiendaagsch tijdschrift; het bevat de volgende artikelen.

Prospectief. — Juristerij en jury's, door A. Hivernon. — Het astraal-drama in de Christus-mythe, door Max Henning. — Moet de Javaan geestelijk immobiel blijven, door Tjipto Mangkoekoesoema. — Het bankroet der ethica, door A. le Clercq. — Gemeente-politiek, door Mr. I. Hen.

Uit het artikel van den heer le Clercq doen we een greep, welke een idée geeft van de strekking van het geheel: „Het voorbeeld der vaderen zit er nog vast in bij de kinderen van heden en de geest der oude, nu al meer dan een eeuw afgestorven „Compagnie" is dus nog vaardig over ons volk. Dat de drainage-t h e o r i e waarlijk nog niet afgedaan heeft en de oude zuurdesem van het moederlandsch belang nog in zijn volle kracht nawerkt, bewijst de drainage-practijk, nu meer dan ooit door heel den Archipel beoefend en uitgeoefend. Nooit is de jacht op exploitatie-winsten in Indië zoo groot geweest als tegenwoordig. De verzekering daarvan heeft Indië den man, die met zijn geweld-politiek dit alles zoo gewild heeft, nog als souvenir op zijn terugreis naar 't oude vaderland kunnen meegeven."

Rijks Ethnographisch Museum.

Het verslag van den directeur van 's Rijks Ethnographisch Museum, dr H. H. Juynboll, te Leiden, is verschenen. Het loopt over het tijdvak van 1 Oct. 1909 tot 30 Sept. 1910 en bevat, als altijd, veel wetenswaardigs.

Natuurlijk laat ook dit verslag de oude klacht hooren, betreffende den toestand der gebouwen. 's Rijks Ethnographisch Museum geniet — zegt de directeur — de treurige reputatie van slechter gehuisvest te zijn dan eenig ander museum in Europa. Zoolang geen nieuw gebouw opgericht wordt, is het onmogelijk, de verzamelingen tot haar recht te doen komen.

De verschillende aanwinsten, ook uit Ned.-Indië, worden door den directeur afzonderlijk genoemd, evenals de hulpmiddelen (boekwerken enz.) voor het bestudeeren en exposeeren van voorwerpen.

Belangrijke mededeelingen bevat het verslag voorts over een studiereis van dr. Juynboll naar Londen ter bezichtiging van verschillende musea, zoomede over een reis naar enkele Duitsche musea door den conservator, den heer H. W. Fischer.

Onder het hoofd „Museumuitgaven" wordt o.m. medegedeeld, dat de voltooiing der uitgave van het werk der Batik-kunst in Ned.-Indië en haar geschiedenis, uitgesteld moest worden tot het Museum weder in het bezit van het manuscript is, hetgeen eerst na de liquidatie van de firma Kleinmann (de uitgever) kan geschieden. Waar zoo verlangd wordt naar de laatste (5e) afl. van dit standaardwerk van den heer Rouffaer en dr. Juynboll, is het zeker te betreuren, dat de afwikkeling dezer zaak met Kleinmann zoo lang duurt.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 41: Dr. K. W. van Gorkom's Oost-Indische cultures, door H. J. W. van Lawick. — Het berooken van caoutchouc, door dr. J. Dekker. — Robusta-koffie, wijze van bereiding en wijze van verkoop, door J. H. F. Schmedding & Zonen. — Consulaire overeenkomst tusschen Nederland en China met betrekking tot de Nederlandsche bezittingen en koloniën. — Boschexploitatie in Suriname. — Wereldproductie, verbruik en voorraden van cacao in 1910. — Uitvoer der voornaamste handelsartikelen uit het vrije verkeer van Java en Madoera door particulieren. — Kultuurberichten. (Boschexploitatie op Java. — Vervalsching van chocolade enz.) — Kleine mededeelingen. (De havenverbetering van Tandjong Priok. — Id. van Tegal en Cheribon, enz.) Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

***

Ten slotte zij de aandacht gevestigd op de volgende publicatiën:

T. J. Bezemer: Het verband tusschen de studie der talen en der volkenkunde van den O.-I. Archipel. Rede, gehouden tot opening zijner lessen als privaat-docent in het Javaansch, Maleisch en de volkenkunde van Ned.-Indië aan de Technische Hoogeschool, op 6 Oct. 1911. (Wageningen, B. Wigman).

Adatrechtbundel III, bezorgd door de commissie voor het adatrecht. (Minahassa). Uitgegeven door het Kon. Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië. Herdruk. ('s-Gravenhage, Martinus Nijhoff).

Bataviaasche vruchten (advocaat, salak, kemang), in „Buiten", geïllustreerd Weekblad (5e jaarg. No. 40) (met illustraties).

De reorganisatie van het bestuurswezen in Indië. — De Islam en de beschaving. — Hedendaagsche beschouwingen over strafrecht en straf. — Sluit naturalisatie van den Inlander zijn opneming in de klasse der Europeanen in? door J. C. Vergouwen, in „Indologenblad" (3e jaargang No. 1).

Verslagen over het jaar 1910 van zendelingen, enz. — Opmerkingen naar aanleiding van Prof. Dr. C. Snouck Hurgronje's boek: Nederland en Islam. Lezing, gehouden door Dr. G. Smit, in „Mededeelingen van het Nederl. Zendelinggenootschap" (dl. 55, 3e stuk).

H. Zaepernick: Die Kultur der Kokospalme, mit Abbildungen (Beihefte zum Tropenflanzer, Okt. '11).

Prof. Dr. H. Miehe: Der Tabakbau in den Vorstenlanden auf Java (Fortsetzung), in „Der Tropenflanzer", Okt. 1911.

Leeszaal HEULSTRAAT 17.
DEN HAAG.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische Gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industrieëlen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Nederl. Zendeling-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, La Gazette de Hollande, Ned. Staatscour.

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 187, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

Het Bat. Nieuwsblad t/m 20 Sept. '11.
De Locomotief t/m 19 idem.
Het Soer. Handelsblad t/m idem.
De Sumatrapost t/m 20 Sept. '11.
De Sumatrabode t/m idem.
Tjahaja Sumatra t/m idem.
De Indische Mercuur No. 42.
Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw.
Kort Verslag S.-G.
Weekblad van Ned.-Indië No. 22.
De Banier No. 37.
Bandera Wolanda No. 88.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

H o o f d b e s t u u r s v e r g a d e r i n g der Vereeniging O o s t e n W e s t, te houden op Zaterdag den **28sten October** 1911, des namiddags ten **2½ ure**, in het lokaal der Vereeniging, H e u l s t r a a t 17 te 's-G r a v e n h a g e. (Ingevolge art. 7 al. 1 van het Huish. Reglement).

P u n t e n v a n b e h a n d e l i n g:

1. Opening.
2. Notulen der vorige Hoofdbestuursvergadering. (Zie K. W. 13 Juli 1911, No. 28).
3. Mededeelingen met betrekking tot:
   a. het Informatiebureau;
   b. de in Nederland studeerende jongelingschap uit Oost- en West-Indië;
   c. de Regeeringssubsidie;
   d. het Koloniaal Weekblad.
4. Goedkeuring van:
   a. het gewijzigde Reglement der Studiecommissie;
   b. het Reglement der Studenten-afdeeling te Leiden.
5. Hetgeen verder ter tafel zal worden gebracht.

De Secretaris,
E. VAN ASSEN.

ADVERTENTIËN.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Ind. talen.

W. B. REGENHARDT, Weimarstraat 309, 's-Gravenhage,	Maleisch, Javaansch, Soendasch, Atjehsch.	gediplomeerd.
A. H. J. G. WALBEEHM, Obrechtstraat 363, 's-Gravenhage,	Javaansch.	

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Hage.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f ....

NAAM: WOONPLAATS:

....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op

....

Handteekening: *Woonplaats:*

....

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Jaarverslag der Vereen. 1910, geldelijke verantwoording van het Hoofdbestuur over de jaren 1909 en 1910, enz.

en

Opgave van de Eereleden, de samenstelling der verschillende besturen en commissies.

Prijs: 1 exemplaar f 0.20 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn, door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;

voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent frankeerkosten.

c. Onze Oost II: Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;

voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij de Firma MARTINUS NIJHOF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar gesteld:

a. Onze West:

I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;

II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao,

Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187, zijn van 10—12 en van 2—4 uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, Reinkenstraat No. 56.

Juffrouw, oud 39 j., Prot., reeds 5 jaar in Indië geweest, wenscht weer als kinderjuffrouw met familie derwaarts te gaan.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch, Duitsch of Maleisch.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene jonge dame voor Gouvernante naar Indië; heeft L. en H. acte en acte Fransch.

Onmiddellijk beschikbaar twee Zeebaboes voor de reis naar Indië.

Een juffrouw, oud 33 j., P.G., wenscht als kinderjuffrouw naar Indië te gaan, was reeds 3 jaar te Batavia als zoodanig werkzaam; spreekt Maleisch.

Twee jonge dames voor vioollessen, ook aan eerstbeginnenden.

Eene jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Twee Dames voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Drie geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene jonge dame (diploma muziek, piano en zang), wenscht met eene familie naar Indie voor les geven aan kinderen en behulpzaam in het huishouden.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

Indische dienstboden kunnen zich aangeven in LAAN v. MEERDERVOORT 187 voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; Voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.